

Podcast Konkurrenten

Avsnitt 54: Så kan leverantörer motverka otillåtna direktupphandlingar

Textversion av Konkurrenten avsnitt 54 (publicerat 30 juni 2021), vill du hellre lyssna på avsnittet kan du ta del av det på vår webbplats www.konkurrensverket.se/konkurrenten.

Marie Strömberg Lindvall:

Hej och välkomna till Konkurrenten, Konkurrensverkets podcast, där vi pratar om konkurrens och upphandlingsfrågor. Jag som leder podden heter Marie Strömberg Lindvall. Den här gången har vi upphandling i fokus i podden och närmare bestämt då otillåtna direktupphandlingar eller snarare hur otillåtna direktupphandlingar kan motverkas. Att otillåtna direktupphandlingar är allvarliga överträdelser av LOU det har väl de flesta koll på och att Konkurrensverket har som uppdrag bland annat att motverka otillåtna direktupphandlingar, det är ju inte heller direkt okänt men kanske är det färre som känner till att även de leverantörer som gör eller vill göra affärer med det offentliga också har en viktig uppgift när det gäller den här frågan. Och det är det vi ska ägna oss åt i det här avsnittet av podden. Vi ska titta närmare på vad å ena sidan Konkurrensverket har för möjligheter till sitt förfogande och vad å andra sidan leverantörer kan göra. Kort sammanfattat: vem kan egentligen göra vad och när. De som ska hjälpa mig att reda ut detta är två av mina kollegor här på Konkurrensverket och ni ska få presentera er själva.

Louise Oldmark:

Louise Oldmark heter jag och jag arbetar som jurist på tips- och klagomålsfunktionen på Konkurrensverket och vi bedriver förstudier av alla tips och anmälningar och klagomål som kommer in till Konkurrensverket, både på konkurrenssidan och på upphandlingssidan.

Marie Strömberg Lindvall:

Där finns du och sedan har vi Carin.

Carin Carlsson:

Carin Carlsson heter jag. Jobbar som jurist på enheten för otillåtna direktupphandlingar så att det är hos mig som tipsen så småningom landar och då

fortsätter jag och mina kollegor utredningen och så småningom blir det ibland också frågan om att vi vänder oss till domstol för böter, så kallad upphandlingsskadeavgift.

Marie Strömberg Lindvall:

Louise och Carin, det här som vi ska prata om nu i det här avsnittet av podden, ni har gjort en liten turné med de här frågorna, ni har varit ute och pratat om det här på olika ställen. Och nu lyfter vi även den här frågan i vår podd. Varför är det här en viktig fråga att diskutera? Vad säger du Carin?

Carin Carlsson:

Men just som du var inne på, otillåtna direktupphandlingar är ju en av de värsta överträdelserna och vi kan ju också se att mängden otillåtna direktupphandlingar är tämligen stor och att det är ett stort mörkertal. Man brukar prata om att den offentliga affären uppgår till runt 700–800 miljarder men om man ser till den offentliga spenden så är den över 1 000 miljarder, jag menar inte att det är 300–400 miljarder i otillåtna direktupphandlingar i Sverige, men det är nog ett väldigt stort mörkertal och att man kanske från leverantörens sida inte riktigt vet vilka möjligheter man har. Överprövningar finns flera, flera tusen, jag vågar inte svara på hur många tusen överprövningar men däremot mängden ogiltighetstalan, det vill säga den möjligheten som leverantörer har, det kan räknas inte på mina fem fingrar men det är betydligt lägre antal, så då diskuterade Louise och jag det, vad vet egentligen leverantörer om de här möjligheterna när man vänder sig till till exempel tipsfunktionen, har man uttömt det som man kan göra på egen hand eller inte.

Marie Strömberg Lindvall:

Vi ska återkomma till alla de här frågorna som du nämnde här Carin på olika sätt, men för ordningens skull så ska vi börja med att prata lite grann om det här med otillåtna direktupphandlingar. Vi kan se det som någon slags repetitionskurs, introduktionskurs – jag vet inte vad jag ska kalla det. Men Louise jag tänkte att du som jobbar på tipsfunktionen som du precis nämnde här inledningsvis och tar emot många frågor kring just det här, ge oss en kort introduktion till det här med otillåtna direktupphandlingar. Vad är det för någonting?

Louise Oldmark:

Ja, då skulle jag vilja börja prata om syftet med upphandlingsregelverket och det är ju i grund och botten att våra skattepengar ska användas på det mest effektiva sättet och att företag och leverantörer inom EU, alltså Europeiska Unionen, ska ha möjlighet att göra affärer med offentlig sektor, bland annat myndigheter, på lika villkor. Upphandlingsregelverket är en skyddslagstiftning för leverantörskollektivet. När en upphandlande myndighet ska göra ett inköp är huvudregeln att inköpet ska konkurrensutsättas eller annonseras och det är helt enkelt för att alla leverantörer som vill och kan vara med och leverera till myndigheten ska ha möjlighet att göra det och konkurrera om kontraktet. Och upphandlingsreglerna

stipulerar ett antal undantag från när den upphandlande myndigheten måste annonsera som gör det möjligt för myndigheten att vända sig direkt till den leverantören som man vill tilldela kontraktet till, det är en så kallad direktupphandling. Och vid en otillåten direktupphandling så har det förvisso förelegat en skyldighet för den upphandlande myndigheten att annonsera men så har inte skett utan kontraktet har tilldelats direkt till en leverantör.

Marie Strömberg Lindvall:

Man skulle alltså annonsera och så gjorde man inte det.

Louise Oldmark:

Ja men precis så är det.

Marie Strömberg Lindvall:

Man vände sig till den man hade lust att vända sig till.

Louise Oldmark:

Ja. Och Konkurrensverket är tillsynsmyndighet över upphandlande myndigheter i Sverige och det innebär att vi ska bedriva tillsyn över bland annat att annonseringsskyldigheten, annonseringsplikten följs. Och otillåtna direktupphandlingar det är, som vi var inne på, en av de allvarligaste överträdelserna av upphandlingsregelverket och det är ju just precis därför, därför att syftet med regelverket har överträtts så rent konkret.

Marie Strömberg Lindvall:

De här otillåtna direktupphandlingarna, de är alltså då viktiga att motverka, för det handlar faktiskt om att förhindra regelbrott. Och då finns det lite olika möjligheter och då får ni hjälpa mig lite grann här då. Dels, Carin, kan leverantörerna göra ett antal saker, vilka är de? Helt kort.

Carin Carlsson:

Louise berättade ju om otillåtna direktupphandlingar och att det är i strid med regelverket och det kan ju låta torrt. Men otillåtna direktupphandlingar är också att du kanske ger affären till dina vänner eller vad det än må vara, men det är viktigt att komma ihåg den kontexten också att det inte bara är fråga om ett torrt regelbrott utan också andra aspekter. Men som leverantör har man flera olika möjligheter att vidta åtgärder. Möjligheten att ansöka om överprövning kräver ju inte att det är frågan om ett annonserat upphandlingsförfarande, utan upphandling är ju egentligen alla typer av inköp som man gör, så om man har bestämt sig för att genomföra en otillåten direktupphandling men inte har hunnit skriva avtal. Exempelvis om det står i tidningen att kommunfullmäktige har beslutat att de ska vidta ett visst förfarande och du känner, varför har inte jag fått chans att göra det där, så behöver du inte vänta utan du kan gå in och begära överprövning med en gång och du kan till och med begära inhibition, det vill säga att det här får inte avslutas innan någonting annat har beslutats. Men det är

kanske sällan man får kännedom om otillåtna direktupphandlingar innan avtalet har tecknats, men när det väl har skett så har leverantören möjlighet att ansöka om ogiltighet, och då vänder man sig till allmän förvaltningsdomstol och man har bara sex månader på sig, så det ligger ju liksom lite i att ligga i lite där. Och sedan har vi också den här möjligheten till skadestånd och de här möjligheterna kring ansökan om överprövning, det vill säga innan avtal om man nu får kännedom om det, eller ogiltighet innebär att den upphandlande myndigheten, om man får rätt, är tvungen att backa bandet. Det vill säga att man alltså att man som leverantör så får man möjlighet att faktiskt vara med och göra den här affären som man antingen har ansökt om överprövning eller fått rätt om ogiltighet. Och det är väl det då som är frustrerande när man jobbar på Konkurrensverket, våra möjligheter med USA, alltså upphandlingsskadeavgift, är ju mer retroaktiv så att säga.

Marie Strömberg Lindvall:

Och då har vi ju övergång till Konkurrensverket, vad Konkurrensverket kan göra. Om leverantörerna kan göra det Carin pratar om här nu, vad har Konkurrensverket för möjligheter Louise. Du har nämnt det tidigare, men vi tar det igen.

Louise Oldmark:

Konkurrensverket kan ansöka om det som kallas upphandlingsskadeavgift och det är en slags böter som den upphandlande myndigheten kan bli skyldig att betala om förvaltningsdomstolen dömer myndigheten för en otillåten direktupphandling. Och upphandlingsskadeavgiftens storlek kan variera beroende på hur allvarlig överträdelsen bedöms vara, men kan ligga på allt ifrån 10 000 till 10 miljoner kronor eller högst tio procent av avtalets värde. Ett konkret exempel på en otillåten direktupphandling där Konkurrensverket har ansökt om upphandlingsskadeavgift, det var i december 2020 och det är en upphandlande myndighet som har ingått avtal gällande räkfrossa och det är ett faktiskt inköp som den upphandlande myndigheten inte annonserade innan. Och i det fallet har Konkurrensverket ansökt om en upphandlingsskadeavgift på 120 000 kronor för att ge ett konkret exempel. Konkurrensverket kan ansöka om upphandlingsskadeavgift på eget initiativ, det vill säga en frivillig ansökan, i de ärenden som vi väljer att prioritera. En egeninitierad ansökan om upphandlingsskadeavgift måste lämnas in till domstolen inom högst ett år från det att avtalet slöts, så det är ganska snabba puckar, där gäller det att Konkurrensverket är snabb på bollen. Konkurrensverket är också skyldiga att ansöka om upphandlingsskadeavgift bland annat om domstolen har bestämt att inte ogiltigförklara ett avtal trots att det har ingåtts genom en otillåten direktupphandling och det kan domstolen göra om det är nödvändigt för allmänheten att köpet genomförs, till exempel om domstolen har bedömt att det var omöjlighet för myndigheten att vara utan varan eller tjänsten under den tid som det skulle ta att genomföra en offentlig upphandling.

Marie Strömberg Lindvall:

Kan du ge ett exempel på vad en sådan tjänst eller vara skulle kunna vara för någonting?

Louise Oldmark:

Det skulle väl kunna vara skolmat till exempel som är absolut nödvändigt att kunna leverera.

Marie Strömberg Lindvall:

Okej, nu har vi då benat ut de här möjligheterna som finns. Nu ska vi försöka ta det här ett varv till när vi ska försöka fördjupa det lite grann, men kan man säga någonting om varför den här uppdelningen över huvud taget kommer till stånd? Varför har man lagt en del av ansvaret på Konkurrensverket och en del av ansvaret på leverantören? Kan du säga någonting om det Carin?

Carin Carlsson:

För det första skulle jag säga att det är inte leverantörer som har ansvar, utan det är snarare att leverantörer har möjlighet att göra det, men Louise var inne på det innan och det handlar ju om att upphandlingsregelverket i mångt och mycket är en skyddslagstiftning för leverantörer och där man då ska kunna vidta åtgärder. Och det är också det som jag brukar säga att Konkurrensverket är tvåa på bollen, och vad menar jag med det då, jo men alltså leverantör har första tjing, så när det är en otillåten direktupphandling så är det under de första sex månaderna leverantören som har att agera eller reagera och Konkurrensverket, även om vi kan påbörja en utredning, så har vi inte möjlighet att ansöka om upphandlings-skadeavgift förrän efter sex månader inom ett år brukar vi säga. Men den stora skillnaden är också att när en leverantör agerar så blir det som att man tvingar den upphandlande myndigheten tillbaka, alltså en leverantör som ansöker om överprövning för att man har läst i tidningen att kommunfullmäktige har beslutat någonting, om man vänder sig till domstol och får rätt så tvingar man ju den upphandlande myndigheten att backa bandet och tänka om och tänka rätt. Och samma sak när det gäller en otillåten direktupphandling där man ansöker om ogiltighet, får man rätt så blir hela avtalet ogiltigförklarat även om det är ingånget. Så man kan säga att det blir en reparativ effekt att helt enkelt den upphandlande myndigheten tvingas gå tillbaka om man som leverantör faktiskt får vara med och göra affären.

Marie Strömberg Lindvall:

Ja för när du säger backa bandet där så menar du att man helt enkelt får gå tillbaka, man får göra om upphandlingen.

Carin Carlsson:

Man får göra om och man får börja om från början och när Konkurrensverket däremot går in med en upphandlings-skadeavgift, böter. Ja det kan bli pinsamt, det kan bli skrivelser och det kan kosta en del pengar men avtalet består.

Marie Strömberg Lindvall:

Louise, känner de leverantörer som du har kontakt med, som ringer till tipsfunktionen till exempel, jag menar det är inte bara leverantörer som ringer dit, det är många som ringer dit men de som ringer dit. Känner de till den här möjligheten de har?

Louise Oldmark:

Nej, det är min bedömning att gemene leverantör som tipsar Konkurrensverket om en otillåten direktupphandling inte känner till möjligheten att också ansöka om ogiltighet, bara en spontan känsla så, och det var delvis också för att det här poddämnet väcktes för att vi just ville informera om den här möjligheten. Vi på tipsfunktionen har däremot en målsättning om att i alla tips där vi ser att det finns en möjlighet att ansöka om ogiltighet att vi faktiskt informerar om det i samband med att tipset lämnas.

Marie Strömberg Lindvall:

Just för att informera om att den här möjligheten finns helt enkelt, så man ska känna till det, så man har den möjligheten också om man vill ta den, det är ingenting man måste förstås men om man vill ta den.

Louise Oldmark:

Det är frivilligt.

Marie Strömberg Lindvall:

Då ska vi, tänker jag mig, att då har vi det här klart för oss, hyfsat klart för oss i alla fall. Carin du har varit inne och pratat om det här med ogiltighetstalan, men jag tycker det finns mer att säga, du har förklarat i stora drag vad det är frågan om men hur gör man?

Carin Carlsson:

När det är frågan om otillåtna direktupphandlingar så är det oftast kanske något som sker lite i skymundan. Så för det första, att över huvud taget ta reda på det, om det över huvud taget har skett någonting och där kan man vara lite om och kring sig som leverantör, dels att man följer lokalmedia, det är en av våra största kranar när det gäller otillåtna direktupphandlingar. Men också om man misstänker att det finns så har vi ju någonting som kallas offentlighetsprincipen i Sverige och den här möjligheten att faktiskt lyfta på luren och få reda på mer information, kan man faktiskt också utnyttja helt enkelt, vad har ni för avtal på det här området och hur ser det ut.

Marie Strömberg Lindvall:

Då avbryter jag dig där Carin för att om jag säger så här att jag är leverantör av en tjänst eller vara vad som helst så hör jag, prat på stan kan vi kalla det, om att kontraktet har tilldelats eller är på väg tilldelas men jag har hör det ryktesvägen bara, då kan jag alltså ringa.

Carin Carlsson:

Ja, det är klart att du kan göra.

Marie Strömberg Lindvall:

Och fråga den upphandlande myndigheten.

Carin Carlsson:

Ja absolut, det kan du göra. Och be om att få ta del av det underlaget. Vissa saker kan ju vara sekretessbelagda, men hur har det här gått till, skulle jag kunna få se förfrågningsunderlaget. Ett förfrågningsunderlag är ju alltid offentligt. Och det kan ju också vara bra, för det är ju inte så att man ska belasta domstolarna och skicka iväg ansökningar till höger och vänster utan att ta reda på lite mer, hur ser det här ut. Och ibland kan det vara så här att du hade kanske bara en dålig dag och uppmärksammade inte den där blänkaren från ditt upphandlingssystem eller så är det faktiskt så att det är en otillåten direktupphandling. En annan fördel med att ta i och begära in de här handlingarna det kan ju också vara så här, hur ser prisbilden ut. Visar det sig att den är tillräckligt låg så kanske du inte är intresserad av att göra den här affären. Men att lyfta på luren och prata med UM, med den upphandlande myndigheten är alltid att rekommendera och så sedan det här som jag var inne på innan det här med överprövning, nyttja de möjligheterna. Ju tidigare man kommer in dess då lättare blir det ju för den upphandlande myndigheten att backa bandet och göra om och göra rätt, så det skulle jag säga. Och sedan det här som kan komplicera till det och vilket oftast gör det, det är att man är tvungen att vara snabbfotad, man har sex månader på sig efter avtalstecknande att ansöka om ogiltighet och vi har som sagt var ett år att ansöka om upphandlingsskadeavgift så att det gäller att ligga på och vara på.

Marie Strömberg Lindvall:

Man kan alltså göra två saker, å ena sidan kan man göra det här att man kan grotta i det här, man kan ringa upp den upphandlande myndigheten, man kan försöka ta reda på hur det ligger till. Men man kan faktiskt ringa Konkurrensverket också, eller hur Louise?

Louise Oldmark:

Absolut, det tycker vi på tipsfunktionen är jättebra.

Marie Strömberg Lindvall:

Ja för vad innebär det, om man nu upptäcker att det är någonting på gång här och man ringer er, då får ni mer tid på er att arbeta.

Louise Oldmark:

Så är det, absolut.

Carin Carlsson:

Även om man alltid kan lyfta luren och ringa Konkurrensverket, vilket vi tycker är väldigt, väldigt bra så vi kanske kan komma in på det sedan, men ett väl underbyggt tips har också en större möjlighet att bli ett ärende så småningom, så det här med att ha någon form underarbete, ta reda på så mycket information som möjligt är, dels för att du själv som leverantör ska kunna överväga om du ska ansöka om ogiltighet eller om du har tid till det eller också att du kan bifoga det underlaget till Konkurrensverket om du bedömer att det faktiskt är frågan om en otillåten direktupphandling. Men många gånger som sagt var så kan det vara frågan om att man kanske har uppfattat någonting fel och då kanske det är att man över huvud taget inte behöver göra någonting. Men lyft på luren, begär ut de handlingarna, men var också tillräcklig specifik. Offentlighetsprincipen ska ju inte missbrukas.

Marie Strömberg Lindvall:

Nej, det ska den ju inte precis. Men den här leverantören då som gör sig omaket och ringer upp och upptäcker att ett avtal faktiskt har tecknats. Vad gör man då? Vad händer?

Carin Carlsson:

Ja man har ju sex månader på sig att ansöka om ogiltighet och det gör man till allmän förvaltningsdomstol. Man behöver exempelvis inte ha ombud men man behöver ju uppge vilka uppgifter alltså vilket avtal, vilka parter och så vidare. Ja, sex månader.

Marie Strömberg Lindvall:

Då kan man alltså få, avtalet kan ogiltigförklaras, man skickar in sina handlingar till domstolen, domstolen ogiltigförklarar avtalet och då har jag möjlighet att vara med i den nya upphandling som eventuellt genomförs av den upphandlande myndigheten. Vilket inte betyder att jag behöver få affären för det.

Carin Carlsson:

Och de är väl det som också någonstans är en av de spaningarna som är, om man jämför med överprövningen då har jag deltagit och lagt ner tid och kraft och jag har inte fått affären och så får min konkurrent den, då är ju viljan att ansöka om överprövningar alltså i ett annonserat förfarande är tämligen stort. Men om du precis som du är inne på att, ja jag upptäcker att jag det här avtalet inte har annonserats, jag begär ogiltighet, jag får ju ingenting, jag får ju bara möjligheten att delta i det nya förfarandet och där finns det ju inga garantier, så det kan ju vara en anledning till att antalet ogiltighetstalan är så pass få i förhållande till överprövningar. Man gör det lite på vinst och förlust och som någon leverantör säkert tänkt, tänk om jag gör mig omaket så får min värsta konkurrent affären. Och det må ju vara hänt men du har ju i vart fall möjligheten och du har ju kanske också förhoppningsvis fått den upphandlande myndigheten att tänka om och

tänka rätt, för det kanske inte är den sista gången de gör eller den första som de gör.

Louise Oldmark:

Jag vill tillägga det också att som leverantör kan det vara klokt att inte kategoriskt avstå från att ansöka om ogiltighet i tron om att Konkurrensverket kommer att driva ärendet och på så sätt få en annan utgång. Konkurrensverket agerar ju inte ombud för någon leverantör som har blivit förfördelad i en otillåten direktupphandling och Konkurrensverkets upphandlingsskadeavgift leder inte till att avtalet i fråga ogiltigförklaras. Så att man ska vara tydlig och klar över skillnaderna på vad leverantörskollektivets rättsmedels "outcome" får och vad Konkurrensverkets upphandlingsskadeavgift får för konsekvenser.

Marie Strömberg Lindvall:

Man får hålla tunga rätt i munnen, det är inte så där jätteenkelt. Vi tänker oss att ett avtal har ogiltigförklarats då finns det alltså en möjlighet också att få skadestånd.

Carin Carlsson:

Ja i de fall man har fått rätt i en ogiltighetstalan och den upphandlande myndigheten inte efterföljer det beslutet utan fortsätter tillämpa avtalet, då har man ju möjlighet att vända sig till tingsrätten och ansöka om skadestånd eller begära skadestånd. Det är i och för sig en process som är förenad med kostnader och man måste också kunna visa att man har haft en realistisk möjlighet att komma ifråga för kontraktet. Men i de fallen, eftersom det här är också spännande, skadestånd i upphandlingsrättslig kontext är ju inte bara i förhållande till vad du har gått miste om utan man brukar prata om, den har den här allmänpreventiva verkan, tänk dig i USA du kan få 120 miljoner om du blir skällad på en McDonalds av en kaffekopp, så jobbar vi inte riktigt i Sverige. Man kan säga att skadeståndet i en upphandlingsrättslig kontext handlar ju också någonstans om att skydda systemet, att det inte bara handlar om att skydda dig som leverantör utan att ge en reprimand mot den upphandlande myndigheten för brotten mot det allmänna. De har det här utomobligatoriska ansvaret som alla upphandlande myndigheter har mot leverantörer såsom potentiella affärspartners. Det där lät kanske krångligt men det är ett fint ord "utomobligatoriskt ansvar" så att bara så att du vet om att du är en leverantör där ute så finns det en myndighet som har ett utomobligatoriskt ansvar mot just dig.

Marie Strömberg Lindvall:

Det låter väl fint. Jag ska bara säga ett ord som ni, både Louise och Carin, använder återkommande här är "allmänpreventivt". Jag tänker att det kan vara på sin plats att kanske ge det en definition. Vad säger du Louise, hur ska man kort förklara det?

Louise Oldmark:

Den bästa översättningen är kanske avskräckande.

Marie Strömberg Lindvall:

Avskräckande. Jag ska bara säga en kort sak om det här med skadestånd, det låter ju ganska komplicerat, men det har hänt?

Carin Carlsson:

Absolut. Ett fall från ganska nyss där det var en upphandlande myndighet som helt hade bortsett från ogiltighet, att domstolen hade förordnat att avtalet skulle vara ogiltigt, och körde på. Och där höjde Hovrätten upp skadeståndet rätt rejält och sa att det här domstolstrotset, att det var anmärkningsvärt. Så att ja, det har hänt, men sedan det är en väg att vandra men det ska man också någonstans komma ihåg men i normala fall skulle jag säga att de allra flesta myndigheter som får en ogiltighetstalan och där domstolen förordnar att avtalet ska ogiltigförklaras, de följer ju det så det är i undantagsfall.

Marie Strömberg Lindvall:

Vi har ju inte sagt att det är enkelt, det har vi ju inte gjort, men det här är en möjlighet som finns. Nu har vi pratat om det här med att om ett avtal ogiltighetsförklaras så kan en upphandlande myndighet få göra om upphandlingen och leverantören, som har ansökt om den här ogiltighetsförklaringen kan då få vara med i en ny upphandling och förhoppningsvis få göra affärer och vinna den här upphandlingen. Men en part som inte har diskuterats som kan vara intressant att säga någonting om är den här leverantören som i första vändan gjorde affär, ingick ett avtal med den upphandlande myndigheten, alltså ett otillåtet avtal. Finns det någon risk där?

Carin Carlsson:

Det är bara de upphandlande myndigheterna som har att följa lagen. Som leverantör, om du ingår en otillåten direktupphandling med en upphandlande myndighet så bryter du ju inte mot lagen även om den upphandlande myndigheten gör det. Men det är klart att man tar en risk därför att det här avtalet som du har tecknat riskerar att bli ogiltigförklarat och blir det en ogiltigförklaring i svensk kontext så får det också en retroaktiv verkan. Man brukar säga att avtalet blir en nullitet alltså att ingenting händer, så står du där och har gjort stora investeringar så finns det en risk att du faktiskt inte får bruk för dem. Och även om det är så att skadestånd kan du också få som den leverantör som har ingått en otillåten direktupphandling, men förarbetena säger om du har varit i ond tro så kanske möjligheterna till skadestånd begränsas. Och nu jobbar jag ju på Konkurrensverket och har gjort det ett tag och ibland kan jag också då bli frustrerad över att vi faktiskt inte har tillsyn över leverantörer, det kanske väl att vi inte har det. Men det är ju inte sällan så att det finns leverantörer som säljer in mer eller mindre klockrena lösningar till upphandlande myndigheter.

Marie Strömberg Lindvall:

Då ska jag sticka in det här du sa om ond tro, det är alltså att man avsiktligt har ...

Carin Carlsson:

Ja precis, eller att man borde ha förstått bättre. Det är ändå viktigt, det är bara de upphandlande myndigheterna som har att följa lagen, men en leverantör som med berätt mod ingår ett avtal och borde ha vetat bättre eller säg om det finns en dokumentation som visar att hänvisningar till tekniska skäl, det är ingenting som den upphandlande myndigheten har kommit på utan det är en del av ett införsäljningsmaterial från leverantören. Den leverantören, han eller hon, skulle vända sig till tingsrätten och kräva skadestånd, ja då tror jag att det där dokumentet som kommer från leverantören om att tekniska skäl minsann är tillämpligt för deras produkter nog ligger de i fatet. Sedan är det det här med korruption, det är frågan om att sätta sprätt på skattemedel. Som leverantör så får man någonstans fråga sig hur det eftermälet blir ifall det visar sig att det blir en diskussion i media om att kommundirektörerna har ingått den här affären och det har kostat så här mycket mer pengar. Som leverantör vill man kanske inte bli förknippad med eventuella korruptionsmisstankar hos det allmänna så det behöver man också någonstans fundera på.

Marie Strömberg Lindvall:

Så här finns det faktiskt ganska påtagliga risker även för leverantören.

Carin Carlsson:

Ja. Det skulle jag nog säga.

Marie Strömberg Lindvall:

Nu har vi pratat om leverantörerna och leverantörernas möjlighet och vi har diskuterat det här med att ansöka om ogiltighet. Sedan har vi nämnt då att vi på Konkurrensverket kan göra, vi har också vår del i det hela och du nämnde inledningsvis, Louise, och vi pratade om det här med upphandlingsskadeavgift. Jag tänkte, hur ser Konkurrensverkets roll ut, vi ska dra det igen tycker jag, vad är det Konkurrensverket kan göra och när, för det är ju samma syfte som det här vi har talat om tidigare i grund och botten.

Louise Oldmark:

Konkurrensverket kan som sagt ansöka om upphandlingsskadeavgift vid förvaltningsrätten och där har vi en frist på 12 månader från det att avtalet ingicks till dess att stämningsansökan måste vara inlämnad till förvaltningsdomstolen. Och så har leverantörskollektivet sex månader på sig först, att ansöka om ogiltighet. Så vi har ett fönster på sex månader egentligen där Konkurrensverket kan var inne och jobba, så att det är en förhållandevis snäv tidsram, det är kort om tid för Konkurrensverket att utreda och gå till domstol, så att ju förr tipset om otillåten direktupphandling kommer in till Konkurrensverket desto större möjligheter har vi att utreda det tipset.

Marie Strömberg Lindvall:

Och då kontaktar man tipsfunktionen om man som leverantör har kommit över någon typ av information eller någonting man har fått nys om så vänder man sig till tipsfunktionen och ringer till dig till exempel. En annan skillnad som jag tycker vi ska poängtera igen också här är att det som Konkurrensverket gör är riktat mot den upphandlande myndigheten, alltså det är den upphandlande myndigheten som får betala den här avgiften som riskerar att utdömas.

Louise Oldmark:

Precis som Carin sa så är det ju den upphandlande myndigheten som har att följa lagen så att det är där sanktionen ligger också.

Marie Strömberg Lindvall:

Två typer av möjligheter eller verktyg men syftet är att skapa en sund och offentlig marknad där skattemedlen används på bästa sätt. Om ni skulle ha ett medskick här till leverantörerna till exempel som lyssnar därute, vad skulle ni säga, det har varit ganska många goda råd här under hand men om vi ändå skulle samla ihop någon typ av medskick, vad skulle du vilja säga Louise?

Louise Oldmark:

Jag skulle vilja säga samla ihop så mycket information och material som man har möjlighet att göra med hjälp av offentlighetsprincipen bland annat och begära ut handlingar och kontakta Konkurrensverket så fort som möjligt så våra förutsättningar för att utreda blir så goda som möjligt.

Marie Strömberg Lindvall:

Och du Carin?

Carin Carlsson:

Vår tillsyn är viktig och jag tror att vi gör skillnad men vi är ganska få, jag kan bara säga som i mitt tidigare liv och jag jobbade som tjänsteman och jag ville sätta stopp för någonting, så var det inte så avskräckande alla gånger med Konkurrensverket och våra böter eftersom avtalet består och det blir liksom en prislapp. Hur mycket kostar det då? Men vill jag verkligen, verkligen sätta stopp för någonting, då sa jag, har ni tänkt på det här med ogiltighet och då darrar man lite mer i knäna för att man förstår att det kan få helt andra konsekvenser, att man har kanske kommit ganska långt i ett förfarande alltså ett sätt att försöka backa bandet. Och sedan också lite det här att vara en dålig förlorare, när det är frågan om otillåtna direktupphandlingar så har du aldrig haft en möjlighet att vara med och tävla. Du kan aldrig okynnes ogiltigförklara någonting till skillnad från den diskussionen där någon hittar en felaktig skrivning i en not på sidan 332 i ett förfrågningsunderlag. Ja dålig förlorare, vad är det, förstår du skillnaden, har du aldrig fått vara med och tävla och du går in och ansöker om en ogiltighet så kommer du aldrig att betraktas som en dålig förlorare för att du aldrig har fått vara med från början.

Marie Strömberg Lindvall:

Nej och den möjligheten har man ju faktiskt att försöka ta.

Carin Carlsson:

Ja och att det är den stora, stora skillnaden mellan Konkurrensverkets tillsyn och den möjligheten du har som leverantör. 1. Du äger processen, det vill säga att du kan veta vad som händer till skillnad mot att lämna in ett tips och 2. Du backar bandet.

Marie Strömberg Lindvall:

Det här är inte helt enkla saker. Jag hoppas verkligen att vi har lyckats reda ut det här på ett så bra sätt som möjligt, men självklart finns ju tipsfunktionen.

Louise Oldmark:

Och tipsfunktionen kan man kontakta på flera sätt, bland annat kan man ringa till oss per telefon, man kan också mejla och lämna in tips, man kan lämna in tips via snigelpost och vår anonyma visselblåsartjänst som vi har på konkurrensverket.se.

Marie Strömberg Lindvall:

Ja och all den här informationen finns på vår webbplats konkurrensverket.se.
Tack Carin Carlsson.

Carin Carlsson:

Tack.

Marie Strömberg Lindvall:

Tack Louise Oldmark.

Louise Oldmark:

Tack.

Marie Strömberg Lindvall:

Och jag heter Marie Strömberg Lindvall, tack för att ni lyssnade.